

הלכות יום טוב סימן תק

אפלו פסקין: ד (יה) מולגין הראש והרגלים והמהבקים אותם (יט) באור, אבל אין טופלין אותם (כ) כסיד ולא בתרסית ולא באדמה, דמתחזי קעבוד, ואין גוזזין אותם במספריים, שנואה כעושה לצורך השער: **ה** למתן למלח פמה חתיכות (כא) בבת אחת (כב) אף-על-פי שאינו צריך אלא אחת: **הה** (כג) ויש אומרים דלא שרי להערים (כד) רק קדם אכילת שחרית (ר"י וכו' בשם סמ"ק). (כה) ומתן למלח הבשר ביום טוב (כו) *אף-על-פי שהנה אפשר למלחו (ט) מערב-יום-טוב (מהרי"ל ומה"י סימן עז): **ו** מנהגין לנגר בשר ביום-טוב

לעגרים ולמלח חתיכה אחת ואחר כך לטל אחרת ולומר בן אבי רוצה מטר, ועל זה קאי תהנה רבי"א מן מורכבי פסקן קמא דביצה ויאר פוסקים מנה דרב אבי רב אבהו לעיל

באר היטב

ב"ט אם נתקדשו בעי"ט: ומ"מ נ"ל דיוכל לבשלם ולהת מלח לתוך המחבת שמכבשל אותם, כיון שעקר טעם האסור משום צד העבוד וזה אין שף בתכבשל שנותן הפלח לתוך המים. ויש"ש כתב שמנהג לאסור מליחת הבשר שנשחט מעי"ט, ע"ש. והמ"א העלה דבמקום שיש ובאי הפסד ששיריה מטר להערים ולמלח אפלו אחר אכילה

באר הגולה

ואס"פ מאי אפלו? וצריך עיני קצת: * אף-על-פי שהנה אפשר וכו'. משמע מלשון זה דל"שפון כשנשחט ביום-טוב בודאי מתן למלח ואף על-ידי הערמה לכל הבשר. ועיין במגן-אברהם בשם תורת-הדהשן ששמעתי דדוקא אם נשחט ביום ראשון של יום-טוב דיתקלקל אם נמתין עד יום שלישי, או שחל יום-טוב שני בערב-שבת, שיתקלקל אם נמתין עד יום ראשון, הא אם חל יום-טוב שני בחל ונשחט בו אסור למלח על-ידי הערמה, כי יכול להמתין למלח עד מחר וטוב יותר להבשר. והנה ראיתי בהג"ח והס"י אדם שהשמיט דין זה, אח"כ נפגמתי במאמר מרדכי שמגמגם בס"פ דין של תרומת-הדשן ומביא דמדברי הר"כ"ש סימן נד מוכח שלא פדרינו.

יד (ג) אחת, בגון שיש כאן שלש חתיכות, ניחם זו אצל זו, וינקה חלה מלא חקניו כדי שיעור מליחה של כל החתיכות וזוהי עליהם בבת אחת: **(כב)** אף-על-פי שאינו צריך. ליום-טוב אלא אחת. והשעשע, שטרח (כז) אהד הוא טורח לכל הבשר, שהרי מולחן בבת, (כח) ואף-על-פי שהוא מוסיף קצת טרחה, (כו) שחרי צריך להפך כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה כדי למלחם בצד השני, מפל מקום כיון דמן התורה אין עבוד באכילין, כמו שכתבנו לעיל בסימן שכ"א¹⁷, הקלו חכמים למלח בבת אחת (ס) אם חושש שמא יסריח הבשר: **(כג)** ויש אומרים דלא שרי להערים וכו'. הלשון מגמגם, דלא נזכר הערמה כלל בדברי המחבר. וכתבו הרבה (כח) מפירשים שחסר כאן בדברי המחבר, וכך צריך לומר: ומתן להערים ולמלח חתיכה ואחר-כך לטל אחרת ולומר 'בנה אבי רוצה', ורוצה לומר, דאפלו כשאינו מולח בבת אחת יש תקנה, דהנה על-ידי הערמה, שיאמר (כט) 'בנה האחרת אני רוצה בשאר', והתירו לו דבר זה, (ל) כדי שלא יפגע מלשחט אם יבדע שלא יתירו לו מלח כל הבשר ואתי למסרח וכו' דאפלו נשחט (כ) מערב-יום-טוב, נמי מתן למלח כלן ביום-טוב על-ידי הערמה¹⁸, ויעל זה הנהיג רבי"א *ויש אומרים דלא שרי להערים' וכו': **(כד)** רק קדם אכילת וכו'. דבבבא צריך לאכל או אנה חתיכה, אבל אם כבר אכל (לג) ואין צריכו לאכל עוד יותר היום, אסור להערים ולמלח אף-על-פי שביבשל ויטעם מעט, כיון שאינו טועם רק כדי להתירו לו מליחת שאר החתיכות, ועיין שנתבאר לקמן בסימן תקג סיפרי¹⁹, עיין שם. ואפלו אם ירצה למלח כל החתיכות בבת נמי (לג) אסור בכגון זה, דלא שף בנה לומר טרחה אחת כללם, שהרי גם לאחת אינו צריך באמת. והסקימו (לד) האחרונים, דכל זה כשאינו יודע לו בודאי שיקריח אם לא ימלחו, אבל בידוע לו בודאי, מתן למלחו אפלו אחר אכילה (לג) ואפלו בנה אחר זה על-ידי שיערים על כל חתיכה לומר 'מזו אכל היום', וצריך שיאכל פזית מאחת מהן. (לו) ואפלו זה לא התירו אלא כששחט ביום-טוב, כדי שלא יפגע על להבא מלשחט, אבל כששחטה מערב-יום-טוב, כיון שהנה יכול למלחה מערב-יום-טוב אסור למלח בשר שאינו צריך לו ביום-טוב, אלא-אם-כן מולחו קדם אכילה: **(כה)** ומתן למלח וכו'. רוצה לומר, כשמולחו (ל) להכשירו להוציא דמו [משמע] שאינו מולחו מערב-יום-טוב הנה צריך אחר אכילה שנהיה למלחו כיון שפגע שני והלשהוהו במלח עד למתן [דאם לא-כן הנה מתקלקל], ודבר ידוע הוא כשהבשר שוקה הרבה מלח מפיג טעם, לפיכך מתן למלח הבשר שרוצה לאכלו בו' כיום²⁰, (לז) ואגב מתן למלח שארי הבשר כיון שהוא בבת אחת או על-ידי הערמה, וכפ"ל, אבל אם כבר נמלח והודח משום דם, (לט) אסור למלחו פעם שנית ביום-טוב כדי שלא יפסיד, (מ) ואפלו בשחרית קדם אכילה, שהרי אין דרך למלח בשר בשעת בשולו, ואדרבה, מדיחין אותו ממלחו בשעת בשולו, ואם-כן מוכחא מלתא שמולת רק לתמן הבשר ולכן אסור. אמנם (מא) בליל יום-טוב שני מתן לחור ולמלחו על-ידי שיערים על כל חתיכה לומר 'מזו אכל למחר', וכן יעשה, שיאכל מהן מעט למחר: **(כו)** אף-על-פי

שער הציון

ואפלו חתיכה בדבר שאינו מתקיים שהוא רק מדרבנן, גם-כן בודאי לא התירו משום אכילת-נפש, שהרי אפלו מלאכה של אכילת-נפש לא התיר רק מלישה ואילן כידוע, וכל שכן שאר ל"ט מלאכות שאין חלוק בהן בין שבת ליום-טוב ואפלו שבתין שלקחן, כמו שכתב הבית-הסופר בירוש סימן תצ"ז: **(כא)** בירמארי: **(כב)** מגן-אברהם: **(כג)** מאירי פפרוש ראשון, וכן משמע ברא"ש להמעין: **(כד)** רש"י: **(כה)** רא"ש: **(כו)** לרידן דפסקין פן למעשה, עיין ביוה"ד דעה סימן סט: **(כז)** מאמר-מרדכי והג"ח: **(כח)** באר-הגולה ועלת-שבת ופרי תדש, וכן משמע מהג"א וט"ו דאף להמחבר שרי על-ידי הערמה, וכן תלבוש מקל הערמה, דלא כמגן-אברהם דרצה לומר הערמה קולח גרמאי לא נזכר כלל קלא: **(כט)** שזה הבשר ערב עלי לאכילת היום, וחזור ומולח עד שמולח כל הבשר שיש לו: **(ל)** רש"י ב"ק י: **(לב)** פרי תדש וחסד-משה והג"ח וחסד-אדם. ותיב"ח ואלה רבה החמירו בנה, ואלה רבה הפליגו עוד יותר, דאפלו בבת אחת אין להקל כשנשחט מערב-יום-טוב: **(לג)** דמה שכתב בשלחן-ערוך ש'חתי' לאו דוקא, וכן כתב בחיי-אדם: **(לד)** מגן-אברהם ופרי תדש וחסד-משה: **(לה)** מגן-אברהם ואלה רבה ושי"א: **(לו)** שם: **(לז)** מגן-אברהם: **(לח)** הנה לדעת אחרונים המקלין בנה לעיל באת לא, עיין שם: **(לט)** מגן-אברהם ושי"א: **(מ)** ופשוט דדוקא בשחרית, אבל בליל יום-טוב מתן למלחו שלא יתקלקל אם דעתו לאכל מהן מעט למחר, וכן מוכח במגן-אברהם שם: **(מא)** אבל ביום-טוב שני בשחרית אסור למלח על-ידי הערמה זו, שהרי הבשר שרוצה לאכל ובשלו מיד ואין צורך מליחה, כל זה מוכח במגן-אברהם שם:

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תַּק

ביאורים ומוספים

דעת רש"י ותוס', אבל דעת הרמב"ם שאפילו מדרבנן אין עיבוד באוכלין, והאיסור למלוח אוכלין הוא משום שנראה ככובש שאסור מפני שהוא כמבשל].

ובטעם הדבר שאין עיבוד באוכלין מן התורה, כתב הערוך השלחן (שם סכ"ט) שאין עיבוד אלא בדבר המתקיים לאורך ימים, ולכן באוכלין אין עיבוד מהתורה, שהרי גם כשמולחם ומתקיימים זמן רב, מ"מ אין מתקיימים לאורך ימים.

[משנ"ב ס"ק ג]

יִשׁ שֶׁקָּבְנוּ, דְּאֶפְלוּ נֶשְׁטַח מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב, נִפְּי מְתָר לְמַלֵּחַ בְּלֵן בְּיוֹם-טוֹב עַל-יְדֵי הַעֲרָמָה⁽¹⁸⁾.

וכן באופן שכתב השו"ע שמוטר למלוח כמה חתיכות ביחד, כתב הפרי חדש שמוטר לעשות כן אף אם נשחטה הבהמה בערב יום טוב [הובא להלן ס"ק כה]. והוסף, שאף שפסק השו"ע לעיל (סי' תצט ס"ג) שלא הותר לתת עור לפני הדורסן אלא כשנשחטה הבהמה ביום טוב, יש לחלק שדוקא בעור החמירו כיון ששייך בו עיבוד מדאורייתא, מה שאין כן לענין הבשר שאין בעיבודו איסור מן התורה אלא רק מדרבנן, וכיון שהבשר מפיג קצת מטעמו כשמולחו מערב יום טוב, התיירו לו למלוח את החתיכה שרצה לאכול ביום טוב עצמו אף על פי שהיה יכול למולחה קודם יום טוב, ואגב מליחת חתיכה זו התיירו לו גם את שאר החתיכות באותה טירחה, וכן דרך הערמה.

[משנ"ב ס"ק כד]

וְכַעֲיֵן שֶׁנֶּחְבָּר לְקַמֵּן בְּסִימָן תַּקָּה סְעִיף א⁽¹⁹⁾.

19) שם מבואר שלאחר שסעד את סעודת היום, אסור לבשל ביום טוב ולומר אוכל מהתבשל כוית ואגב אותו כוית אבשל את כולו, ופירש המשנ"ב שם (ס"ק יב) שכיון שכבר סעד את סעודת היום הרי זו הערמה הניכרת לכל, ואסורה.

ומי שכלל אינו צריך למלוח בשר לצורך אכילת יום טוב עצמו, ורצה למלוח קודם שאכל שחרית ולאכול מעט ממה שמלח כדי שיחשב צורך היום, כתב לקמן (שם ס"ק ז) לענין מי שאינו צריך תבשיל לסעודת היום אלא עקר בשילול בשביל הלילה, ואומר שמ"מ יבשל קודם שיסעד ויאכל מעט ממנו כדי להתיר לו לבשל את כולו, שנחלקו בזה פוסקים, שיש האוסרים כיון שאף זה בכלל הערמה, ויש המתירים כיון שעל כל פנים אוכל קצת ממה שבישל, וגם אין זו הערמה הניכרת כל כך כיון שעדיין לא סעד היום. ומסקנתו, שאם עשה כן מיום טוב לחלו יל להזהיר בזה, אך אם עושה כן מיום טוב ראשון ליום טוב שני, אין למחות ביד מי שמיקל כיון שיש לו על מי לסמוך.

אמנם לענין שחיטת בהמה [בריאה] ביום טוב כשאינו צריך לה לצורך יום טוב, כתב בשעה"צ לעיל (סי' תצח ס"ק לה) שאין לשוחטה גם אם אוכל כוית ממנה כדי להתיר לו את השחיטה, כיון שזה בכלל הערמה [ולא חילק בין אם שוחטה קודם סעודת היום או לאחריה].

ומה שאין חוששין שמחמת האיסור למלוח לאחר אכילתו את שאר החתיכות, ימנע מלשחוט ביום טוב [וכמו שהביא המשנ"ב להלן], שנטעם זה התיירו למלוח אף לאחר אכילה כשברור שאם לא יעשה כן הבשר יסריח]. ביאר הפרי חדש שהרי יכול למלוח את כל הבשר על ידי הערמה קודם שיאכל, ומשום כך כבר לא ימנע מלשחוט ביום טוב.

[משנ"ב ס"ק כה]

לְפִיכָּה מְתָר לְמַלֵּחַ הַבְּשָׂר שְׂרוּצָה לְאָכְלוּ בּוֹ-בְיוֹם⁽²⁰⁾.

20) ומשום שכל דבר שאם נעשה בערב יום טוב הוא מפיג טעמו ואפילו במקצת, כתב לעיל (סי' תצה ס"ק ט) שמשמע מדברי הרמ"א שם (ס"א) שמוטר לעשותו ביום טוב. אבל דבר שאם יעשהו בערב יום טוב לא יפוג טעמו, כתב הרמ"א שם שיש מחמירין שלא לעשותו ביום טוב, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק ח) שהאחרונים נקטו לדינא כסברא זו.

[משנ"ב ס"ק יז]

אָבָל אוֹתִיּוֹת [צְיִוּוּרִים] אָסוּר לְעִשׂוֹתָן בְּבִשְׂרָם⁽¹²⁾ דְּרָךְ סִימָן בְּיוֹם טוֹב⁽¹³⁾.

וגם לחתוך את הבשר עצמו בצורה של ציור מסוים, כגון לחותכו בצורת בית וכדו', כתב החיי אדם (כלל צב ס"ג) לענין אפיית חלות ביום טוב, שאסור לעשות את הבצק בצורת עוף וכדו', בין שעושה כן על ידי הנחת העיסה בתוך דפוס עם צורה, בין שעושה כן ביד [ולפי זה צריך לומר שחיתוך הבשר אתלחא קרנתא אינו בכלל ציור].

13) אמנם, לענין אכילת עוגה שכתובות עליה אותיות העשויות מהעוגה עצמה, כתב לעיל (סי' שמ ס"ק טו) שמוטר לאכולה ואין בכך איסור מוחק, אף על פי שבכך הוא שובר את האותיות הכתובות עליה [וראה שם שהבאנו שהחז"א חולק]. ואם כן לכאורה גם כתיבת אותיות בבשר צריכה להיות מותרת. ודעת הגר"ש אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ג) לחלק בין שבירת האות ליצירתה, ששבירת האות היא צורך אכילה ולכן אינה נחשבת מחזיקה ומותרת, אבל יצירת האות היא צורך האות ולכן נחשבת כתיבה ואסורה [אמנם, שם כתב המשנ"ב שההיתר לשבור את האותיות הוא מחמת שאין שם כתיבה עליהן].

[משנ"ב ס"ק יח]

דְּהָרֵי מְלֶאכָה לְצַרְף אֶבֶן-נֶפֶשׁ⁽¹⁴⁾ וְכוּ', אוֹ דְּמִזְרֵי שֶׁשֶׁקְטוּ בְּיוֹם-טוֹב גּוֹפָא⁽¹⁵⁾.

14) ולענין מליגת שאר גוף הבהמה, כשכותנו כדי לאכול את עורה, כתב השו"ע לעיל (סי' תצט ס"ב) שהיא מותרת. והוסיף הבי"י (שם), שלשיטה זו מה שהובא בגמרא (ביצה דף לד, א, שהוא מקור דברי השו"ע אצלנו) שמליגת הראש והרגלים מותרת, ולא הובא אודות מליגת שאר הגוף, משום שדיברה הגמרא בהוזה. אמנם הביא המשנ"ב לעיל (שם ס"ק ג) שיש הרבה פוסקים שחולקים בזה, ולדעתם מותר למלוג רק את הראש והרגלים שכולם רגילים בכך, ולא את כל הגוף שאין זה אלא מנהג אנשים מפונקים [ובשעה"צ שם (ס"ק ד) רמו לטעם נוסף שהובא בראשונים (תו"ט) ביצה שם ד"ה מולגין, רא"ש שם פ"ד סי' טז] שלא הותר למלוג אלא את הראש והרגלים, ומשום שאין הפשט עורם נח כל כך, אבל את שאר גוף הבהמה שבו יותר קל להפשיט את העור לא התיירו למלוג].

15) ומה שאין אוסרים את השחיטה ביום טוב מחמת שהיה יכול לשחוט מערב יום טוב, כתב לעיל (סי' תצה ס"ק ח) שאין דומה טעם בשר שנשחט היום לטעם בשר שנשחט אתמול, ולכן אין השחיטה נחשבת דבר שהיה יכול לעשותו מערב יום טוב.

[משנ"ב ס"ק יט]

כְּדֵי לְהִסִּיר הַשְּׂעָרָה⁽¹⁶⁾.

16) ולתלוש את השיער בידים, כתב הערוך השלחן (סי' שמותר, שאין זה יותר חמור מתלישת הנצות מהתרנגולת שמוותרת ביד. אך הסתפק (שם) אם מותר לחתוך את השערות בסכין, שאולי רק במספרים כתב השו"ע לאסור ומשום שנראה כעושה לצורך השיער, או שמא אסור את חיתוך השערות בכל דרך שהיא.

[משנ"ב ס"ק כ]

בֵּינָן דְּמֵן הַתּוֹרָה אֵין עֵבּוּד בְּאָכְלִין, כְּמוֹ שֶׁקָּבְנוּ לְעִיל בְּסִימָן שְׂכָא⁽¹⁷⁾.

17) שם (ס"ק טו-ו-כא) כתב, שאף על פי שמן התורה אין עיבוד באוכלין, מ"מ מדרבנן אסור לעבדם, ולכן אסור למלוח אוכלין, הן כשעושה כן כדי שהאוכל יתקיים זמן רב והן כשעושה כן כדי להכשיר את האוכל לאכילה, כיון שזה דומה למעבד עור שעל ידי העיבוד יעמוד ימים רבים ויכשר למלאכתו. [והערוך השלחן (שם סכ"ט-ל) הביא שזוהי

הלכות יום טוב סימן תק תקא

קיד באר הגולה

(כז) אפלו נשחט מערב-יום טוב. (כח) * (וטוב ו') [נ] לשנות קצת (כט) אם יוכל לשנות באזהר (דבר) (מהר"ל וז"ח סימן פד):

תקא עצים האסורים והמתרים ביום טוב, וכו' ז' סעיפים:

א * אין מבקעין עצים מן הקורות (א) שעומדות לבנין ולא מקורה שגשבר ביום טוב, (ב) * אפלו אם

א משנה ונקרא

ביצה דף לא

שערי תשובה

באר היטב

כאן חילול השם שחר גם הם קונים מה שצריך להם לצורך חנם, ומ"מ משום וזולו יר"ט אין לשאב הקשר בקרהיטא ורכשו אותם בקשאים כרובח. ע"ש: [נ] לשנות.

כמו שהתירו במסכת בטימן תצח ס"ו: ודוקא כשנשחטה ביו"ט. ע"ש: * לשנות. וכתב עוד מהר"ל: וחלק אחרים שצריך נגדו גזול אין נראה

באור הלכה

משנה ברוכה

ואפשר עוד, משום דדין זה תלוי בטבע הזמן, אם העת חם מאד ויכול להתקלקל ביום אחד, בודאי מותר למלח כל הכשר על-ידי הערמה, לךך השמיטו דין זה: * (וטוב לשנות וכו'). ע"ן במשנה ברורה מה שכתבנו אודות הדחה לכשר שאינו מנקה, דדעת הפג"א אברהם להחמיר בזה ביום טוב, שאינו יכול להצרים ולנקר משום דהנה לו לנקר מערב-יום טוב וממילא אסור להדירו גם-כן - דע, דעקר מה שהקריע הפג"א אברהם להחמיר בשבת שלא להדירו, משום דסבירא לה דמה דאינא במקרא דכשר חי חזי לטלטול משום דחזי לאומצא לא קאי רק בכשר-עוף דרביה אכל לא בכשר-שור, ולא חזי לטלטול²⁹ ודמשום טעם השני לחוד דהוא מרובץ אין לאסור, וכמו שקטב בנועד ביהודה חלק ארז-חיים סימן כז, וממילא כפי מה שפסקו הרבה פוסקים דכשר חי של שור גם-כן חזי לטלטול משום דחזי לאומצא³⁰, ממילא מותר להדירו גם-כן, וכמו שכתבנו פ"ל זה בהקד"א האלהי רבה בטימן שח והודיע ביהודה בטימן כו ה"ל, ואם-כן הלא כשר שאינו מנקה גם-כן חזי לטלטול משום דחזי לאומצא, דאף דהוא אינו מנקה מן הדם ומן החלב הלא גם-כן חזי לאכל אומצא, דהנינו רק להדית דהם מלמעלה³¹ ולזהו מקום שיש חשש חלב ומן החוטיץ שדם כניס בהם, כמו שמבאר ביו"ד דעה סימן סו סעיף ב, ומעולם לא שמענו לאחד מן הפוסקים שיאמר דמה דאינא במקרא דכשר חי חזי לטלטול משום דחזי לאומצא דהוא דוקא כשר מנקה, והטעם כדכתבנו, וממילא מותר להדירו גם-כן. ומכל מקום להחמיר בזה יש לזהר להדית הכשר על-ידי עכרים, וכמו שראיתי בקמה אחרונים דאחר דשקלו וטרו בעקר הדיו לחלק על הפג"א אברהם, מכל מקום סימו דלכתלה יש לזהר להדית עכרים. דע, דאף דדעת הפג"א אברהם שפחמיר להדית, הנינו רק לענין תדחת פל בכשר, אבל הכשר שרופא לערבי יום טוב בודאי מותר להדית ולנקר לכלי

שנהיה וכו'. ומכל מקום דגים, (מג) שהם משבחין כשמונחין במלח, אסור למלחן ביום טוב (מג) כשהנה יגול למלחן מערב-יום טוב [ואין ככלל זה (מד) מה שנותנין מלח לתוף המכתב שמבשלין אותו בה, דאין אסור במליחה אלא משום גזרת עבוד או משום דטורח שלא לצורך יום טוב, מה שאין כן בזה שנותן לתוף התבשיל]. ומיני דגים הרפים המתקלקלים כשניחו וזמן רב במלח, מותר למלחן ביום טוב אפלו אם קרעו בערב-יום טוב, ודין כמליחת כשר לכל דבר: ו' (כז) אפלו נשחט בערב-יום טוב. וכנ"ל לענין מליחה. וכל זה כשמונח הכשר שדעתו לאכלה ביום טוב, אבל שאר כשר אסור לנקרו ואפלו נשחט ביום טוב, שחר שטוח הוא לצורך חל: (מח) אלא אם-כן רופא למלחו מפני שחשש שמא יסרית הכשר, ולמלחו אסור קדם נקור, כמו שכתוב ביו"ד דעה סימן סה, (מו) בזה מותר לו לנקר גם שאר כשר על-ידי הערמה, דהנינו לאחר שנקר חתיכה אחת לצורך היום, ואמר חתיכה זו אינה טובה בעיני בל-פך רק חתיכה אחרת, ומנקרה, וכן פ"ב. ודוקא כשנשחט ביום טוב, (מז) אבל אם נשחטה בערב-יום טוב והנה לו פנאי לנקרה מבעוד יום, אסור לו לנקר ביום טוב רק הכשר שצריך לו לאכילה ביום טוב, שחר הנקור אינו מפיג טעם הכשר פ"ל והנה לו לנקר קודם יום טוב: (כח) וטוב לשנות קצת. דהנינו שגשברנו בקופיץ או בקרדם. ואף-על-גב דלעיל גבי מליחה אף שנהיה יכול למלחו מערב-יום טוב אין צריך שנוי, (מח) התם משום דכשר ששוהה הרבה במליחה מפיג טעם, מה שאין כן הקא על-ידי הנקור אינו מפיג טעם כלל והנה לו לנקרו מערב-יום טוב²¹:

* אפלו אם היתה רעועה. או קורה חדשה דעבידא דנקעה, וכדאוימנא בשבת מ"ג י"בא בכשרי חתמא דעבידי דקע"י. דהנה תלוי בפלגמא

(כט) אם יוכל לשנות. ואם אי אפשר לו לשנות מותר אפלו בלי שנוי, ואף-על-גב דהנה יכול לעשות מערב-יום טוב, (מט) משום דבנקור ליכא שום לתא דמלאכה²² אלא משום טרחה בעלמא. (נ) וחלק אחרים דאי אפשר לנקר היטב על-ידי שנוי, יש להחמיר שלא לנקרו אם נשחט מערב-יום טוב²³ והנה שהות לנקרו מערב-יום טוב, ובמקום דחק יש להקל לצורך יום טוב. כשר מנקה שהוא ביום שלישי לשחיטתו, ואם ישנה אחר יום טוב אסור לאכלו כי אם צלי, כמבאר ביו"ד דעה סימן סט סעיף ב'²⁴, מותר להדירו ביום טוב הואיל וראוי לאכילה; ואף דטרחה זו לצורך חל הוא, אינו עושה מעשה רק ששופך צליו מים²⁵ (ומכל מקום אסור ראוי (נא) לכתחלה שיאכלו הקצבים חתיכה ממונה, ואם אפשר להניח הנהגה עד יום טוב שני לא ידחו ביום טוב ראשון). אבל בשבת דאי אפשר לבשל ולאכל, אסור²⁶ [מ"א]. וע"ן לעיל בטימן שכא במשנה ברוכה סעיף-קטן כא מה שכתבנו בשם האחרונים, דעל-ידי עכרים בודאי יש להקל להדית²⁷, ואם אי אפשר על-ידי עכרים מותר גם על-ידי [שנא²⁸]. עוד כתב הפג"א אברהם, דאם ארע זה בכשר שאינו מנקה, גם ביום טוב אסור להדירו, משום דכיון דאסור לנקר מה שאינו לצורך יום טוב על-ידי הערמה שיאמר איכל ממונה בפת', כיון דהנה יכול לנקרה מבעוד יום וכנ"ל, ממילא לא חזי לאכילה, ועל-כן דינו כמו בשבת דאסור להדירו. והנה לפי מה שהקלו האחרונים גם בשבת במקום דהתק משעם דכיון דחזי לטלטול ממילא מותר להדירו גם-כן, גם בכשר שאינו מנקה אין להחמיר משעם זה, כמו שבארתי בבאור הלכה. ומכל מקום אם אפשר על-ידי עכרים (נז) טוב יותר על-ידי עכרים, או כשמונח הכשר בכלי, טוב שירחץ דיו צליו עד שיהנה הכשר שרוי במים:

א (א) שעומדות לבנין. ומקצה הסי, שאדם מקפיד עליהם מחמת חשיבותן (ב) ומיחד להם מקום²⁹, ואפלו להמתירין מקצה סתם, במקצה מחמת חסרוך-כיס מודיע³⁰: (ב) אפלו אם היתה רעועה וכו'. ד'כול להיות (ג) דמצפה מערב-יום טוב שחשבר ולא אקצה, מכל מקום אסור,

שער הציון

(מג) פוסקים: (מג) אבל אם לא הנה יכול למלחן מערב-יום טוב, כגון שלא הנה לו פנאי וכדומה, מותר. ודוקא אם דעתו לאכל מן ב"ביום, אבל שלא לצורך היום אסור לקרען ופשיטא למלח; ובמקום הפסד גדול יש להחיר כמו במסכת בטימן תצח סעיף ו' [ח"א]: (מל) ט"ז: (מח) מותר אברהם ושיא: (מו) ודוקא קדם אכילה, וכנ"ל לענין מליחה ונגר"ח: (מז) אחרונים. ואף-על-גב דגבי מליחה יש שמתירין בזה וכנ"ל במשנה ברורה שכתבנו קטן כב, שאני התם דחתיכה לאכל איכא הפנת טעם אם ימלחנו מבעוד יום, ואגב מותר למלח כל הכשר בערמה, (מח) פתח ביהודה שם: (מח) אחרונים: (מט) פרי חדש: (נ) אחרונים: (נא) פרי חדש, וע"ן שם שכתב במעשה שלו שארע שלשה ימים בחדא [כגון שחל שבת אחר יום טוב], שמלוי המים יהיה קדם יום טוב גם-כן: (נב) פרי-מדרים, ע"ן שם שכתב גם כן לענין כשר מנקה, וכל-שכן בזה: (נב) ואסור לטלטל אפלו לצורך גופו ומקומן [פמ"א]: (נב) הינו לדעת רבי שמעון ב"ר עמוד ב, אבל בקורה בריאה שגשבר ביום טוב, אף להמתירין מקצה ונולד ביום טוב גם-כן אסור נטור ושי"פ. ודוקא לענין קורה, אבל לענין פלי שנשבר ביום טוב הכפיים הפג"א אברהם שבין היתה שלה מבעוד יום או שהיתה רעועה, תלכא בדין אם מתירין נולד ביום טוב, וכן מוכח במאירי, וכן מוכח מהמחבר שסתם לקמן בסעיף ו, והקמ"א שם לא הגיה צליו משום דאזיל לטעמה בטימן תצח, וכמו שכתבנו במשנה ברוכה: